

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.002.15.2020

Pani
Irena Wiśniewska
Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 4
im. K. Makuszyńskiego
ul. Kazimierza Wielkiego 28
96-200 Rawa Mazowiecka

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/20/002 „Bezpieczeństwo zdrowotne użytkowania boisk przyszkolnych wykonanych ze sztucznej nawierzchni”

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 4 im. K. Makuszyńskiego, ul. Kazimierza Wielkiego 28, 96-200 Rawa Mazowiecka (dalej: „Szkoła”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Irena Wiśniewska, Dyrektor Szkoły.
Zakres przedmiotowy kontroli	Spełnianie norm wymaganych dla granulatu użytego do budowy boisk o sztucznej nawierzchni.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2015 r. do 31 maja 2020 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Stanisław Wlazło, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/46/2020 z dnia 8 maja 2020 r., nr LLO/111/2020 z dnia 13 lipca 2020 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-3, 62)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200.; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Szkoła będąca użytkownikiem i administratorem boiska piłkarskiego o sztucznej nawierzchni wchodzącego w skład kompleksu sportowego zbudowanego w ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012”, dysponowała stosownymi atestami Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny potwierdzającymi spełnienie wymagań higienicznych przez granulat zastosowany przy budowie boiska i pracach polegających na uzupełnieniu nim boiska.

Pomimo tego – jak wynika z przeprowadzonych na zlecenie NIK badań laboratoryjnych – granulat z recyklingu opon samochodowych użyty do wypełnienia nawierzchni boiska nie spełniał wymogów rozporządzenia REACH³, tj. zawierał substancję niebezpieczną z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) - benzo(e)piren w stężeniu wyższym niż jest to dopuszczalne w świetle przepisów pkt 50 załącznika XVII do ww. rozporządzenia.

W okresie objętym kontrolą do Dyrektora Szkoły nie wpływały skargi, wnioski i petycje dotyczące szkodliwego wpływu granulatu użytego do budowy boiska piłkarskiego na zdrowie osób korzystających z boiska. Użytkownicy boiska mieli zapewniony dostęp do *Regulaminu korzystania z kompleksu boisk sportowych*. Regulamin ten nie przewidywał informacji o możliwym szkodliwym oddziaływaniu granulatu na zdrowie osób korzystających z boiska.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR **Spełnianie norm wymaganych dla granulatu użytego do budowy boisk o sztucznej nawierzchni**

Opis stanu faktycznego

1. Kompleks sportowy „Moje boisko – Orlik 2012” przy Szkole Podstawowej nr 4, obejmujący boisko do piłki nożnej o nawierzchni z trawy syntetycznej, boisko wielofunkcyjne oraz budynek sanitarno – szatniowy⁵ wybudowany został w 2008 r. przez Miasto Rawa Mazowiecka. Do uzupełnienia trawy syntetycznej zastosowany został piasek kwarcowy i granulat SBR⁶. Pozwolenie na użytkowanie kompleksu wydane zostało przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w dniu 22 września 2008 r.⁷ Całkowite koszty budowy obiektu wyniosły 1.311.534 zł. W dniu 29 grudnia 2008 r. boisko Orlik przekazane zostało przez Miasto jako mienie komunalne Szkole Podstawowej nr 4⁸. W latach 2015-2020 w ramach czynności czyszczenia i konserwacji boiska Szkoła trzykrotnie dokonywała uzupełnienia boiska granulem SBR: w 2015 r. w 2016 r. i w 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 4-11, 36-53)

² Najwyższa Izba Kontroli formuluje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Rozporządzenie (WE) NR 1907/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE; Dz.U. W.E. Nr 396 z 30.12.2006, s. 1, ze zm.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Zwany dalej również „boiskiem typu Orlik”.

⁶ Ang. styrene-butadiene rubber - kauczuk butadienowo-styrenowy [rodzaj gumy]. Wykorzystywany jest na nawierzchniach boisk wykonanych z tworzyw sztucznych – w postaci granulatu stabilizującego żdźbła trawy. Na boiskach pełni także funkcje amortyzujące.

⁷ Decyzja Nr 57/2008.

⁸ Zarządzenie nr 64/2008 Burmistrza Miasta Rawa Mazowiecka w sprawie przekazania składników mienia komunalnego jednostkom organizacyjnym.

2 Przy przekazaniu przez Miasto boiska Orlik, Szkoła otrzymała od inwestora dokumentację boiska obejmującą m.in. opis techniczny adaptacji projektu budowlanego „Zespół boisk sportowych – Orlik 2012”, rekomendację techniczną Instytutu Techniki Budowlanej stwierdzającą przydatność do stosowania w budownictwie wyrobów do wykonywania nawierzchni sportowych użytych do budowy boiska oraz atesty higieniczne wystawione przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny (NIZP – PZH) dotyczące: trawy syntetycznej (atest nr HK/B/1383/02/2007⁹) zawierającej polietylen oraz nawierzchni sportowej zawierającej m.in. granulatu gumowy (atest nr HK/B/0668/01/2006¹⁰) potwierdzających, że ww. produkty przeznaczone do budowy obiektów piłkarskich odpowiadają wymaganiom higienicznym bez zastrzeżeń.

(dowód: akta kontroli str. 5-15)

W odniesieniu do granulatu gumowego SBR użytego do uzupełnienia boiska do piłki nożnej w latach 2015 - 2016 i w 2018 r., Szkoła przedstawiła odpowiednie atesty NIZP - PZH stwierdzające, że wyrób odpowiada wymaganiom higienicznym. I tak: dla granulatu z 2015 r. i 2016 - atest nr HK/B/1326/01/2011¹¹, a z 2018 r. – atest nr HK/B/0791/01/2016¹². Powyższe atesty Szkoła uzyskała od wykonawców usługi czyszczenia i konserwacji boiska Orlik, w trakcie niniejszej kontroli NIK.

Dyrektor Szkoły przyczyny nieposiadania wymienionych atestów bezpośrednio po wykonaniu usługi uzasadniła tym, iż firmy wykonujące konserwację boiska i jego uzupełnienia granulatem zapewniały o wysokiej jakości nawierzchni i parametrach bezpieczeństwa boiska oraz, że w protokołach odbioru wykonanych robót nie wskazywano na zagrożenia dla użytkowników boiska.

(dowód: akta kontroli str. 37-53, 60-61)

Wyniki zleconych przez NIK badań granulatu pobranego z ww. boiska wskazują, że granulat spełniał wymagania normy PN-EN 71-3:2019-07 „Bezpieczeństwo zabawek część 3: Migracja określonych pierwiastków”, jednakże zawierał benzo(e)piren, tj. substancję niebezpieczną z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w stężeniu przekraczającym 10 mg/kg, tj. wyższym niż jest to dopuszczalne w świetle przepisów pkt 50 załącznika XVII do rozporządzenia REACH (1 mg/kg).

(dowód: akta kontroli str. 16-25, 63-83)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż nie miała wiedzy o tym, że granulat zastosowany na boisku nie spełnia norm rozporządzenia REACH. Wskazała, że z dokumentów będących w dyspozycji Szkoły dotyczących budowy boiska oraz wykonania usługi jego konserwacji, w tym uzupełnienia granulatem wynikało, że boisko spełnia wymogi prawidłowego i bezpiecznego funkcjonowania. Wyjaśniła również, że podjęcie stosowne działania dla zapewnienia bezpieczeństwa użytkowników boiska poprzez opracowanie instrukcji określającej podstawowe zasady postępowania w czasie i po korzystaniu z boiska z nawierzchnią syntetyczną. Dyrektor Szkoły wskazała ponadto, że Miasto Rawa Mazowiecka złożyło wniosek do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego o dofinansowanie modernizacji boiska.

(dowód: akta kontroli str. 87-90)

3. W latach 2015-2020 do Dyrektora Szkoły nie wpływały skargi, wnioski i petycje dotyczące szkodliwego wpływu granulatu użytego do budowy boiska na zdrowie uczniów lub innych osób korzystających z boiska.

(dowód: akta kontroli str. 58-61)

⁹ Z dnia 13 listopada 2007 r.

¹⁰ Z dnia 12 maja 2006 r.

¹¹ Atest z dnia 19 września 2011 r., z terminem ważności do 19 września 2016 r.

¹² Atest z dnia 22 lipca 2016 r. – termin ważności do 22 lipca 2021 r.

4. Dla użytkowników boiska dostępny był „Regulamin porządkowy korzystania z kompleksu boisk sportowych Moje boisko – Orlik 2012”. Regulamin zamieszczony został na ogrodzeniu boiska. Określono w nim m.in. terminy w jakich można korzystać z boiska, warunki korzystania (posiadanie odpowiedniego stroju i obuwia sportowego) oraz wyszczególniono czynności, których nie należy wykonywać, aby zapewnić bezpieczne użytkowanie i korzystanie z boiska (używanie nieodpowiedniego obuwia i sprzętu niezgodnego z przeznaczeniem boiska, niszczenie urządzeń sportowych i płyty boiska, korzystanie z boiska bez zgody instruktora sportu lub osoby dozorującej obiekt). Regulamin w trakcie kontroli NIK zamieszczony został na stronie internetowej Szkoły. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nauczyciele na pierwszych zajęciach wychowania fizycznego w danym roku zawsze przypominają uczniom zasady korzystania z boiska.

Regulamin nie zawierał informacji o możliwym szkodliwym oddziaływaniu granulatu na zdrowie użytkowników boiska.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że od 2008 r. nie było żadnych zgłoszeń o szkodliwym oddziaływaniu granulatu na zdrowie osób korzystających z boiska, w związku z powyższym takie informacje nie zostały w regulaminie zawarte.

(dowód: akta kontroli str. 56-61)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi W próbkach granulatu SBR stanowiącego element nawierzchni boiska piłkarskiego Orlik, stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej zawartości benzo(e)pirenu należącego do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Stężenie benzo(e)pirenu wynosiło ponad 10 mg/kg, podczas gdy zgodnie z pkt 50 załącznika XVII „Ograniczenia dotyczące produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji, mieszanin i wyrobów” do rozporządzenia REACH wartość dopuszczalna zawartości WWA w wyrobach z tworzyw sztucznych i gumy, które mogą mieć bezpośredni kontakt z ludzką skórą lub jamą ustną wynosi 1 mg/kg. WWA mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia osób korzystających z boiska.

(dowód: akta kontroli str. 63-83)

Wnioski W celu ograniczenia zagrożeń dla zdrowia osób korzystających z boiska sportowego Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:
zapewnienie - zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹³ - bezpiecznych warunków korzystania z boiska sportowego Orlik, przede wszystkim poprzez:

- podjęcie działań organizacyjnych, zmierzających do ograniczenia narażenia dzieci i personelu szkoły na zawarte w granulacie szkodliwe substancje chemiczne w przypadku bezpośredniego kontaktu ze skórą, połknięcia czy wynoszenia z boiska na ubraniach i obuwiu, w tym m.in. opracowanie instrukcji określającej podstawowe zasady postępowania w czasie i po korzystaniu z boiska sportowego z nawierzchnią syntetyczną oraz

¹³ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

przeszkolenie personelu szkoły w zakresie egzekwowania tych zasad od dzieci korzystających z boiska.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 31.07. 2020 r.

Kontroler
Stanisław Wlazło

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Główny specjalista kontroli
państwowej

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

podpis

podpis